

HITTA HEM

RÄDDNING När Dawn och Robert hittade gården i Catskills norr om New York började de drömma om att ha ett par hästar idylliskt betande på ägorna. Men det blev mer än så. Idag har de räddat över 130 hästar från misshandel, vanvård och slakt. TEXT & FOTO: CATARINA LINDGREN ASTROM

O –OM NÅGON HADE SAGT TILL MIG för åtta år sedan att jag skulle ha en gård Upstate New York och jobba med att rädda hästar hade jag bara skrattat, säger **Dawn Robyn**.

Både hon och då blivande maken **Robert Rosenbaum** var mitt uppe i karriären. Dawn jobbade som scenograf för många av de stora Broadway-uppsättningarna i New York. Hon hade också flera gånger gjort scenografin till den världsberömda *Christmas Spectacular* på Radio City Music Hall och hon arbetade även med TV-produktioner, däribland den mångåriga TV-succén *The View*. Robert höll som bäst på att skriva på filmmanus vid sidan av sitt fasta jobb. De hade ett

townhouse i Park Slope i Brooklyn och livet lekte.

Så en dag när de gjorde en utflykt till The Catskills, bergskedjan nordväst om New York, hittade de den fantastiska gården Rosemary Farm som nästan inte kostade någonting – med New York-mätt mått.

–Jag kunde bara inte få gården ur mitt huvud, säger Dawn och ställer ner kaffekoppen på bordet på terrassen.

SOLEN GASSAR, GRÖNSKAN LIGGER TÄT och en av deras misshandlade ögonstenar, som har elaka sår på mulen, strosar runt i trädgården. Han ser precis ut som **Pippi Långstrumps Lilla Gubben**, det är bara de

rig skulle setts i gamla tiders stall, men som har den ovedersägliga fördelen att det vare sig förstörs av hästurin, som trägolv, eller blir såphalt under skodda hästhovar som de lagda stengolv man fortfarande kan se i större gamla stallanläggningar.

– Om vi strikt skulle hålla oss till gamla byggnads-sätt, hade vi lagt in ett trägolv. Förr i världen la man ofta golv i två lager där djuren stod, med hård asp underst och så ett lager furu ovanpå som lätt kunde bytas ut när det blivit sönderfrått av djurens urin, säger Torbjörn och fortsätter:

– Men vi är pragmatiska. Ett stall kan inte bara vara vackert och byggnadsvårdsmässigt. Det måste fungera också. För både människor och djur.

Ett problem som många hästägare känner igen är att hästarna gnager sönder stallinredningen. En del löser det genom att köpa monteringsfärdiga boxar med väggar i plast, men något sådant har aldrig varit aktuellt på Östergården. Lösningen kom istället i form av ett alldeles för stort parti björktimmer som Torbjörn köpt för att göra ved av.

– Jag hade köpt långt mer än jag behövde och när jag tittade närmare på timret såg jag att det var av väldigt fin kvalitet. Björk är hårt och tåligt, inte som fura som hästarna

älskar att sätta tänderna i, och skulle kunna fungera fint till boxväggarna, säger Torbjörn.

Han sorterade ut de finaste stockarna och sedan fick hästarna hjälpa till att dra fram dem till vägen, där de hämtades med traktor för att sedan sågas till ett sextiotal björktimmerstockar på mellan 4 och 4,5 meter. Av dem har det hittills blivit tre boxar på ungefär 12 kvadratmeter vardera och då finns ändå timmer kvar till en större fölbox, som ska byggas i sommar.

– Till och med gallret mellan två av boxarna är av björk. Katarina ville ha gjutjärn, men jag tyckte vi kunde prova. Fungerar det inte får vi väl byta, säger Torbjörn.

DUGER GAMLA STALLET? SÅ SÄGER LAGEN

- Spiltor får bara användas om de redan finns i stallet. En häst får inte stå i spilta mer än 16 timmar per dygn.
- Hästboxar får inte understiga vissa minimimått. För en normalstor häst är minsta tillåtna boxstorlek 9 kvm och för en mellanstor ponny 6 kvm.
- Takhöjden är ett problem i många äldre stall. Lägsta tillåtna takhöjd är 1,5 gånger hästens mankhöjd, vilket gör 2,4 meter för en häst som är 160 cm i mankhöjd.
- Stallgången måste vara minst 2,5 meter bred i ett stall med boxar och 3,5 meter bred i ett stall med spiltor.
- Box- och staldörrar ska vara minst 1,2 gånger 2,2 meter.

Rosemary Farms gröna hagarna bjuder på långt mycket mer än många av deras hästar tidigare upplevt. Ett riktigt smörgåsbord med allt som växer där.

Skimmeln Jack var den första hästen som kom till gården.

Zak har blivit Roberts favorit-häst och den som han rider ibland.

Den gamla ladan räcker inte längre till och Dawn och Robert har fått bygga ett stor modernt stall för alla hästarna.

”Precis som människor kan hästar drabbas av depression. Psykiska sår kan vara svåra att läka.”

tillgängliga för adoption. Vi ser gärna att man tar ett par hästar då många av hästarna hittat någon kompis som de litar blint på. Att dela på dem kan verkligen krossa deras hjärtan.

Dawn säger att även när hästarna lämnar Rosemary farm så är de del av deras stora familj för alltid.

–Vi försöker bygga upp en fristad som kommer att fortsätta att existera även efter vår livstid.

Totalt är det över 130 hästar, inkluderat de 61 som numera finns på gården, som räddats på Rosemary Farm. I snitt adopterar man bort en häst i månaden. Många som är intresserade att adoptera vill helst ha en häst som är ”säker för nybörjare”.

–De inser inte att ridning är en konst inte bara för ryttaren utan även för hästarna. Vi jobbar hårt med våra hästar, för det sista vi vill är att någon ska bli skadad, men sanningen är att det inte finns några säkra hästar för nybörjare. Det krävs hård träning både för ryttaren och hästen för att ridningen ska fungera, precis som för att lära sig ett nytt språk. Det räcker ju inte att hyra en fransman för att lära sig franska – man måste själv lägga ner hårt arbete för att lyckas, säger Dawn och skrattar.

Dawn själv visste i stort sett ingenting om hästar när de köpte sin gård och Jack blev den första som tog plats i hagen.

–Det visade sig ganska snart att Jack inte gick att rida på, men vi lärde oss så mycket annat av ”Handsome Jack” som vi kallar honom. Han är väldigt envis och kanske inte så intelligent, men vi älskar honom väldigt mycket. Det var ju trots allt han som fick oss att starta allt det här.

All kunskap som Dawn nu besitter har hon lärt sig genom hästarna, tonvis med böcker och kunskaper som andra delat med sig.

DET ÄR INTE NÅGON BILLIG VERKSAMHET SOM Dawn och Robert ägnar sig åt. Det kostar att utfodra hästar. Bara kostnaderna för hö är varje år enorma.

–Det kostar i snitt fem dollar per dag att föda en häst och då talar vi bara om grovfoder. Sedan ska de ha tillskott, mediciner och annat.

VETERINÄRKOSTNADERNA ÄR HÖGA, även om Dawn är noga med att understryka att de har en fantastisk veterinär som helt förstår deras filosofi. Och hon är ofta där.

–Jag brukar skoja med henne att vi borde inreda ett eget sovrum för henne här, säger Dawn med ett skratt.

De har också byggt ett modern stall. Den gamla ladan är väldigt vacker men inte funktionell. Det insåg de ganska omgående när första vintern kom. Till en början hade de drömmar om att ha ett bed & breakfast för konstnärer och där ladan kunde bli en stor studio-att arbeta i.

–Det var innan vi förstod hur mycket arbete det låg bakom rinnande vatten och elektricitet. Vi hade ju båda levt i en miljö där det bara var att skruva på vattenkranen och ljuset bara fungerade.

Dawn och Robert har lagt alla sina sparpengar på Rosemary Farm, för att ge hästar som far illa ett drägligt liv. De håller verksamheten igång tack vare privata donationer. De flesta är små, men det finns många som vill vara med och stödja deras verksamhet. Men visst drömmer de om att det kunde komma förbi någon och skriva en rejäl check som gjorde att de kunde känna sig trygga för en tid framöver.

PÅ SOMRARNAS BETAR hästarna ute i de många hagar som tillhör ägorna. Det gör att foderkostnaderna kan hållas nere. De köper allt sitt hö från en gård i närheten.

–I nuläget har vi inga planer på att ta fram eget grovfoder. Det är en hel vetenskap i sig.

På Rosemary Farm är det hästarnas välmående som är i fokus. Till sin hjälp har man flera volontärer som kommer in och hjälper till. I nuläget har de bara en anställd. De tar också hjälp med att rida in hästarna. När det blir en stund över rider både Dawn och Robert gärna ut i de vackra markerna kring Rosemary Farm. Lövträden som täcker bergen runt omkring ägorna skapar en vacker grönska. Det är ett litet himmelrike för både människor och hästar. Man hör hur hästarna samtalar med varandra med lite mer högljudna gnäggningar än vanligt. På

HEMSIDAN FÖR
ROSEMARY FARM
www.rosemaryfarm.org

En vanvårdad häst kan inte få nog med kärlek och på "Rosemary" Farm överöses alla hästar med kärlek och omsorg och de får också äta sig mätta och tränas av professionella.

morgonen har några hästar flyttats till en hage och nu försöker de påtala att de vill ha sina kompisar dit också.

Dawn fyller upp en skopa med foder och går iväg till de blinda hästarna i hagen bredvid. Hon klappar om sina hästar som ser mycket nöjda ut.

ATT ARBETA MED HÄSTAR SOM FARIT ILLA är inte alltid så enkelt och det kräver mycket arbete och tålamod. Det tar både tid, tålamod och list att få dem att våga lita på dig. En del är totalt utmärglade av vanskötsel, parasiter och brist på mat, andra har sår och skador som måste vårdas med varsam hand. Men de brottas inte bara med fysisk misshandel. Psykiska sår kan vara långt mycket svårare att läka. Precis som människor kan hästar drabbas av depression.

– Ingen pratar ju om depression när det gäller hästar. Och det enda man kan göra är att älska dem och visa dem att de är en värdefull medlem av familjen. Men ibland räcker det inte.

Dawn berättar om att de hade en häst som de

blev tvungna att avliva. Trots att det gått lång tid sedan det hände fylls hennes ögon med tårar när hon berättar om den desperata hästen som bröt sig ut ur hagen och skadade både stallet och sig själv.

– Till slut stod hon bara nere i ladan och tuggade i sig virket. Hon tuggade ner stallet bit för bit, totalt stressad och tyckte inte om någon av oss här. Det var oerhört smärtsamt att se.

TACK OCH LOV FINNS DET långt många fler solskenshistorier om hästar som fått tillbaka livsglädjen och lagt på hullet igen efter att ha varit vandrande skeltett. Eller som haft sår som fått den vård som behövdes och som läkt igen. Hästar som bara blivit ompysslade och fått känna värdighet igen. Här får de en ny chans i livet och här får hästar vara hästar på de vidsträckta betesmarkerna.

– De kommer att vara del av vår familj för alltid, säger Dawn och kramar om sin älskade Jack som var alltings början.

– Det har varit en otrolig resa att bygga upp allt det här och värt varenda minut, säger Dawn och bryter upp för att ta itu med dagens arbete. ✨